

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

В АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»

(Витяг з Політики про організацію системи внутрішнього контролю в АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» затвердженої рішенням Наглядової Ради АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» від 31.05.2024 року протокол №18).

Політика про організацію системи внутрішнього контролю в АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» (далі – Політика) визначає основні принципи організації системи внутрішнього контролю в АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» (далі – Банк) з метою забезпечення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю для досягнення Банком цілей, уключаючи виконання запланованих показників його діяльності, забезпечення ефективності та результативності здійснення Банком операцій, збереження його активів, захисту інтересів вкладників, кредиторів та акціонера.

Ця Політика встановлює обов'язкові мінімальні вимоги щодо організації внутрішнього контролю в Банку. Впровадження та функціонування системи внутрішнього контролю (далі – СВК) забезпечує зниження ризиків, збитків Банку, пов'язаних з неефективністю або помилковими налаштуваннями внутрішніх процесів, діями персоналу та системами Банку або в результаті зовнішніх подій, та має сприяти досягненню стратегічних і бізнес-цілей Банку, відповідності діяльності Банку законодавству України.

Метою системи внутрішнього контролю є сприяння досягненню Банком цілей із забезпечення ефективності фінансової діяльності (включаючи збереження активів), достовірності фінансової та статистичної звітності, дотримання законодавчих і нормативних актів їх імплементації у внутрішні нормативні документи при здійсненні Банком своєї діяльності.

Банк визначає наступні цілі:

- операційні цілі – захист від потенційних помилок, порушень, втрат, збитків у діяльності Банку, забезпечення спрямованості процедур контролю на ефективність управління активами, зобов'язаннями та позабалансовими позиціями Банку з метою досягнення Банком прибутковості його діяльності, уникаючи або обмежуючи втрати унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів, а також здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях Банку;
- ефективність управління ризиками;
- інформаційні цілі – забезпечення адекватності, усебічності, повноти, надійності, доступності, своєчасності подання інформації відповідним підрозділам Банку (внутрішнім користувачам) для прийняття відповідних рішень, у тому числі подання фінансової, статистичної, управлінської, податкової, іншої звітності та інформації контролюючим і наглядовим органам;
- повноту, своєчасність та достовірність відображення в бухгалтерському обліку операцій Банку;
- комплаєнс цілі (забезпечення організації діяльності Банку з дотриманням вимог законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку, внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк);
- ефективність управління персоналом;
- запобігання участі Банку у проведенні фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією кримінальних доходів/фінансуванню тероризму.

Основні напрями здійснення внутрішнього контролю в Банку включають:

- контроль за досягненням цілей діяльності Банку, уключаючи цілі, визначені в стратегії та бізнес-плані Банку;
- контроль за забезпеченням ефективності фінансової та господарської діяльності Банку в разі здійснення банківських та інших операцій;

- контроль за ефективністю управління активами і пасивами;
- контроль за ефективністю управління проблемною заборгованістю;
- контроль за збереженням активів Банку;
- контроль за ефективністю системи управління ризиками;
- контроль за дотриманням вимог законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку, внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк;
- контроль за достовірністю, повнотою, об'єктивністю і своєчасністю ведення бухгалтерського обліку, складанням та оприлюдненням фінансової та іншої звітності для зовнішніх і внутрішніх користувачів;
- управління інформаційними потоками, уключаючи отримання і передавання інформації, забезпечення функціонування системи управління інформаційною безпекою, тощо.

Організація системи внутрішнього контролю Банку побудована з дотриманням таких **принципів**:

Принцип усебічності та комплексності передбачає, що Банк впровадив у свою діяльність кожен з п'яти компонентів системи внутрішнього контролю та забезпечує їх виконання у взаємоінтегрований спосіб, тобто результати виконання такого компонента використовуються під час виконання інших компонентів системи внутрішнього контролю; процедури з внутрішнього контролю вбудовані в процеси Банку на всіх організаційних рівнях та охоплюють всі види діяльності Банку та всіх його підрозділів, у тому числі, переданих на договірній основі іншим особам на аутсорсинг.

Принцип ефективності встановлює, що заходи з внутрішнього контролю (далі - заходи з контролю), що здійснюються в Банку, є дієвими та забезпечують досягнення Банком визначених цілей діяльності та обґрунтовану впевненість у тому, що:

- здійснювані Банком операції є ефективними та відображені коректно в інформаційних системах / системах обліку Банку;
- фінансова, статистична, управлінська, податкова та інша звітність є достовірною;
- Банк дотримується вимог законодавства України, внутрішньобанківських документів;
- працівники Банку володіють необхідною інформацією щодо компонентів системи внутрішнього контролю, зрозумілою на всіх рівнях для персоналу Банку, та забезпечують виконання цих компонентів у межах компетенції та повноважень, визначених посадовими інструкціями, організаційно-розпорядчими та внутрішніми нормативними документами;
- Банк забезпечує виявлення та оцінку недоліків системи внутрішнього контролю та вживає своєчасних, адекватних та достатніх коригуючих заходів з метою виправлення таких недоліків.

Принцип адекватності передбачає, що СВК відповідає особливостям діяльності Банку, (уключаючи його розмір, бізнес-модель, масштаб діяльності, види, складність операцій, профіль ризику Банку).

Перелік, форми та складність механізмів внутрішнього контролю, що застосовуються Банком, мають узгоджуватися із складністю його організаційної структури, відповідати обсягам його операцій, навантаженню на персонал, визначатися з урахуванням оцінки вартості (витратами) на впровадження такого контролю.

Принцип обачності встановлює, що Банк забезпечує достатню впевненість керівників Банку щодо досягнення Банком цілей його діяльності, виходячи з консервативних припущень та беручи до уваги певну вірогідність помилкових суджень чи рішень керівників та/або працівників Банку.

Принцип ризик-орієнтованості передбачає, що організація та функціонування СВК, ґрунтується на ризик-орієнтованому підході, такий підхід застосовується для поглибленого та більш частого контролю до тих сфер діяльності Банку, яким притаманні більші ризики.

Принцип інтегрованості встановлює, що процедури контролю є складовою частиною всіх процесів діяльності та корпоративного управління Банком, а саме: контрольні функції є складовою, невід'ємною частиною повсякденної діяльності всіх підрозділів Банку, включаючи сферу відповідальності бізнес-підрозділів; будь-яка управлінська функція обов'язково пов'язана із контрольною функцією.

Принцип завчасності передбачає, що система внутрішнього контролю спроможна забезпечувати виявлення потенційно можливих загроз негативного впливу на діяльність Банку раніше, ніж такі загрози фактично виникнуть.

Принцип незалежності встановлює, що Банк уникає обставин, що можуть становити загрозу для неупередженого виконання суб'єктами СВК своїх функцій, а також організація внутрішнього контролю має максимально забезпечити незалежність контрольних функцій, закріплених за суб'єктами контролю, виключення ситуацій, коли окрема операція (дія) контролюється самим відповідальним виконавцем, в інших випадках має бути гарантована ефективність самоконтролю.

Принцип безперервності передбачає, що здійснення Банком діяльності з внутрішнього контролю дає змогу на постійній основі та своєчасно попереджати, виявляти слабкі місця/недоліки в системі внутрішнього контролю та усувати недоліки СВК; тимчасове вибуття окремого механізму контролю не повинно впливати на загальну ефективність контрольної діяльності.

Принцип конфіденційності встановлює, що Банк не допускає розголошення конфіденційної інформації особам, у яких відсутні повноваження щодо її отримання.

Принцип розподілу обов'язків – функції підрозділів та працівників Банку мають підлягати формалізованому розподілу з метою виключення ситуацій, коли суміщення функцій створює умови для виникнення порушень, помилок, приховування зловмисного використання наданих повноважень тощо.

Принцип персоналізації - кожна окрема контрольна функція має бути закріплена за конкретним суб'єктом контролю, але по відношенню до одного об'єкту (операції, дії) контролю може застосовуватися декілька контрольних процедур, які виступають по відношенню один до одного як перевірочні або підтверджуючі; належність працівника або підрозділу до суб'єкту контрольної діяльності не позбавляє його обов'язків відповідального виконавця, діяльність якого також підлягає контролю.

Принцип санкціонування (погодження) та делегування повноважень - кожна банківська операція або інша юридично значима дія має однозначну формалізовану процедуру її схвалення/надання дозволу на її здійснення, у разі делегування повноважень передбачається адекватний наданим повноваженням механізм контролю за їх дотриманням.

Принцип збалансованості – при визначенні обов'язків суб'єкту контролю попередньо повинен бути визначений відповідний обсяг його прав та можливостей; при впровадженні будь-яких контрольних процедур повинен бути передбачений механізм їх реалізації; підрозділи і працівники Банку, відповідальні за організацію внутрішнього контролю, розробляють, впроваджують процедури контролю таким чином, щоб не перешкоджати звичайному режиму бізнес-діяльності Банку.

Система внутрішнього контролю в Банку включає в себе не лише діяльність підрозділів, що виконують контрольні функції, а реалізується на всіх організаційних рівнях, при застосуванні трьох ліній захисту.

Система внутрішнього контролю складається з таких компонентів, кожен з яких є цілісною частиною єдиної системи внутрішнього контролю:

- контрольне середовище (або середовище контролю)- належне функціонування якого передбачає усвідомлення та розуміння керівників та кожного працівника Банку своєї ролі в забезпеченні ефективної системи внутрішнього контролю, бажання реагувати на результати контролю та використовувати їх для підвищення ефективності як самої системи контролю, так і ефективності діяльності Банку в цілому, його структурних підрозділів. Створення умов для належного функціонування контрольного середовища є

необхідною та головною умовою належного функціонування інших елементів та дієвості всієї системи внутрішнього контролю;

- контрольна діяльність – система методичних прийомів та практичних дій щодо їхньої реалізації, спрямована на отримання достовірних даних, які можна використовувати для оцінювання результатів діяльності Банку та прийняття ефективних управлінських рішень;
- управління ризиками, притаманними діяльності Банку, включаючи комплаєнс-ризиками, - ідентифікація й оцінювання суттєвості та рівня ризиків, притаманних діяльності Банку, а також чинників, які на них впливають, формування заходів управління ризиками;
- контроль за інформаційними потоками та комунікаціями Банку – реєстрація інформації та її передавання засобами комунікації працівникам Банку на всіх організаційних рівнях, з метою реалізації ними функцій внутрішнього контролю та прийняття управлінських рішень, забезпечення контролю отримання/передавання інформації з метою забезпечення її збереження та конфіденційності;
- моніторинг ефективності СВК Банку – процес, спрямований на оцінювання дієвості системи внутрішнього контролю та ефективності прийнятих за його результатами управлінських рішень.

Об'єктами внутрішнього контролю є витрати, доходи, процеси та результати діяльності як Банку загалом, так і в розрізі за напрямками діяльності, розподілом повноважень та відповідальності, структурними підрозділами, видами, а також організаційна структура управління і функції та методи управління.

Суб'єктами контролю є:

- Наглядова Рада Банку та її комітети;
- Правління Банку та його комітети;

Перша лінія захисту:

- бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки діяльності Банку, які ініціюють, здійснюють та/або відображають операції, приймають ризики в процесі своєї діяльності та несуть відповідальність за поточне управління цими ризиками, здійснюють заходи з контролю.

Друга лінія захисту:

- на рівні підрозділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс).

Третя лінія захисту:

- на рівні підрозділу внутрішнього аудиту, який здійснює незалежну оцінку ефективності діяльності першої та другої лінії захисту та загальну оцінку ефективності системи внутрішнього контролю з урахуванням вимог, установлених Положенням про організацію внутрішнього аудиту в банках України, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 10 травня 2016 року № 311 (зі змінами).

При побудові системи внутрішнього контролю та здійсненні ефективної діяльності Банк застосовує наступні методи внутрішнього контролю – перевірка, дослідження, ревізія, обстеження, моніторинг, фінансова експертиза, внутрішній аудит, службове розслідування.

Для побудови ефективної системи внутрішнього контролю Банк упроваджує процедури контролю:

- організаційно шляхом:
 - розподілу в межах організаційної структури Банку повноважень, обов'язків та відповідальності щодо здійснення внутрішнього контролю між підрозділами, керівниками та працівниками Банку та закріплення контрольних функцій у внутрішніх документах Банку;
 - упровадження необхідних контрольних процедур, обмежень, що забезпечують ефективне функціонування системи внутрішнього контролю;
 - проведення регулярного оцінювання ризиків Банку та заходів з контролю Банку;
 - забезпечення інформаційної безпеки та організації належного обміну інформацією;

- проведення моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю, уключаючи оцінку її ефективності шляхом проведення перевірок підрозділом внутрішнього аудиту;
 - методологічно шляхом опису системи внутрішнього контролю у внутрішньобанківських документах, уключаючи періодичність та строки виконання заходів з контролю, відповідальних працівників, на яких покладається контроль;
 - технологічно шляхом автоматизації процедур контролю в інформаційних системах Банку з урахуванням судження Банку щодо економічної доцільності автоматизації таких процедур.

Контрольне середовище є компонентом СВК, яке формується під впливом як зовнішніх так і внутрішніх факторів. Цей компонент забезпечує підґрунтя для функціонування всіх компонентів СВК у взаємоінтегрований спосіб.

Основними чинниками контрольного середовища є – організаційна структура Банку, розподіл функцій управління, відповідальності та контролю, які описані у цій Політиці; підвищення культури контролю, управлінський контроль; практика управління персоналом, моніторинг та адміністративний контроль персоналу, кадрова політика та її реалізація; порядок підготовки звітності для зовнішніх користувачів; порядок ведення управлінського обліку і підготовки звітності для внутрішніх користувачів; відповідність діяльності Банку чинному законодавству (комплаєнс); зовнішні чинники впливу, діяльність внутрішнього аудиту тощо.

Банк використовує комбінацію попередніх і поточних контролів, які вбудовані у щоденні процеси та операції Банку, а також періодичних контролів, які здійснюються уповноваженими підрозділами періодично. СВК Банку забезпечує послідовне поєднання попереднього, поточного і подальшого контролів з метою підвищення дієвості та ефективності контролю, включає такі види контролів:

- Залежно від моменту здійснення контролю:

попередній - передує виконанню дії або операції. Проводиться до фактичного здійснення операцій Банку та забезпечується шляхом: ретельного підбору персоналу, проведення попереднього аналізу ризиковості та ефективності операцій Банку, наявності необхідності технічних засобів та систем (до моменту виконання таких операцій або прийняття відповідних

- рішень) тощо. Здійснюється на рівні бізнес підрозділів, управління ризик-менеджменту, юридичного управління, управління комплаєнс, підрозділу безпеки, підрозділів інформаційної безпеки та інших підрозділів, які здійснюють всебічний аналіз інформації, репутації та фінансового стану клієнтів, перевірку відповідності операції вимогам чинного законодавства та внутрішніх нормативних документів, перевіряють наявність первинних документів, дозволів, лімітів на здійснення операції, коректності введення її відображення в автоматизованій банківській системі (далі – АБС);
- поточний - здійснюється під час виконання дії або операції. Проводиться операційними та іншими підрозділами Банку під час здійснення операцій і включає контроль за дотриманням законодавства України, в т.ч. нормативних актів НБУ, та внутрішніх нормативних документів Банку щодо здійснення таких операцій, порядку прийняття рішень про їх здійснення, контролю процесу здійснення операцій (надання послуг), контролю за оформленням документів, у т.ч. їх підписання уповноваженими на це особами Банку, контролю їх відображення в бухгалтерському обліку Банку тощо;

- подальший - здійснюється після виконання дії або операцій та спрямований на виявлення недоліків, виправлення допущених помилок. Проводиться після здійснення операцій та полягає в перевірці обґрунтованості та правильності здійснення операцій, відповідності документів установленим формам і вимогам щодо їх оформлення, виявленні причин порушень і недоліків та визначенні заходів щодо їх усунення. *Залежно від призначення контролю:*

- превентивний - спрямований на попередження порушень та ризиків, здійснюється до початку операції, впровадження проекту;
 - виявляючий - спрямований на виявлення ризиків;
 - коригуючий - спрямований на уникнення/пом'якшення реалізованих ризиків;
- *Залежно від суб'єкта контролю:*
- самостійний контроль - здійснюється працівником самостійно;
 - подвійний контроль - здійснюється двома (або більше) працівниками (принцип "двох пар очей");
 - колегіальний контроль - здійснюється колегіальним органом;
 - автоматизований контроль - здійснюється автоматизованою системою;
- *Залежно від періодичності здійснення:*
- функціональний (постійний) - проводиться на регулярній основі;
 - періодичний - проводиться згідно з установленою у внутрішньобанківських документах періодичністю;
- *Залежно від обсягів контролю:*
- повний - охоплює весь обсяг відповідного процесу Банку. Може бути представлений як контроль оцінки ризиків боржника та динаміки їх зміни порівняно з датою видачі/останнього перегляду; кредитний моніторинг на рівні кожної активної операції (наприклад, оцінка поточного фінансового стану позичальника/боржника);
 - портфельний - проводиться за групами функцій, операцій, договорів. Може бути представлений як, кредитний моніторинг на рівні групи фінансових активів (наприклад, груп кредитів боржників – фізичних осіб); контроль повноти сформованих Банком резервів під очікувані кредитні збитки; аналіз та моніторинг концентрації зобов'язань Банку за значними групами контрагентів/інструментами/продуктами; самооцінка операційного ризику (наприклад, по процесам або підрозділам);
 - вибірковий - проводиться за окремими відібраними елементами відповідного процесу Банку. Може бути представлений як аналіз інформації за результатами аудиторських перевірок; аналіз інформації накопиченої в базі внутрішніх подій операційного ризику; сценарний аналіз; моніторинг ключових індикаторів операційного ризику.

Банк здійснює моніторинг ефективності системи внутрішнього контролю з метою:

- оцінки якості системи внутрішнього контролю у визначений період часу;
- визначення здатності системи внутрішнього контролю забезпечити досягнення цілей діяльності Банку, уключаючи визначення ймовірності виникнення та оцінку суттєвості потенційно можливих недоліків системи внутрішнього контролю, що можуть спричинити негативний вплив на досягнення цілей Банку;
- розроблення заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу з метою вдосконалення системи внутрішнього контролю Банку.

Наглядова Рада Банку несе відповідальність за ефективність системи внутрішнього контролю та забезпечує регулярний контроль за ефективністю системи внутрішнього контролю Банку на підставі отриманої звітності за результатами роботи Правління Банку, звітів суб'єктів системи внутрішнього контролю другої та третьої лінії захисту та іншої наявної інформації.

При всебічній підтримці підрозділів другої та третьої ліній захисту, Правління забезпечує інформування Наглядової Ради / комітетів Наглядової Ради щодо стану/ефективності системи внутрішнього контролю в Банку, надає пропозиції/рекомендації щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю (у разі необхідності) та забезпечує контроль їх виконання, звітує про результати контролю за виконанням заходів, спрямованих на підвищення ефективності системи внутрішнього контролю Банку.

Підрозділи першої лінії захисту в межах своїх повноважень здійснюють заходи моніторингу з метою оперативного виявлення та усунення недоліків системи внутрішнього контролю, несуть безпосередню відповідальність за виявлення недоліків системи внутрішнього контролю та виконання заходів щодо їх усунення.

Участь у моніторингу системи внутрішнього контролю відповідно до функціональних обов'язків приймають всі підрозділи Банку, які проводять банківські операції, здійснюють облік, забезпечують технологічну, фінансову підтримку процесів тощо.

Керівники підрозділів другої лінії захисту несуть відповідальність за організацію моніторингу процедур внутрішнього контролю на першій лінії захисту в межах виконання функцій незалежного контролю другої лінії захисту, контроль заходів щодо виправлення недоліків. Управління комплаєнс, директор з ризиків та управління ризик-менеджменту відповідають за якість виконання заходів щодо моніторингу системи внутрішнього контролю (за винятком ефективності системи внутрішнього контролю).

Управління внутрішнього аудиту, що є підрозділом третьої лінії захисту, здійснює перевірку й оцінку ефективності функціонування системи внутрішнього контролю під час проведення аудиторських перевірок діяльності Банку результати, яких оформлюються аудиторським звітом, що доводиться до відома Правління та Наглядової Ради Банку / уповноваженого комітету Наглядової Ради.

За результатами оцінки ефективності системи внутрішнього контролю Банку розробляється перелік заходів з метою усунення виявлених недоліків (уключаючи корегуючі заходи), із визначенням відповідальних осіб та строків виконання. Коригуючі заходи включають розроблення нових та оновлення наявних заходів контролю.